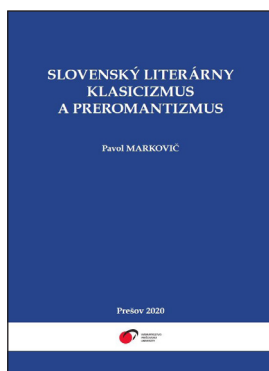

MARKOVIČ, Pavol. *Slovenský literárny klasicizmus a preromantizmus.* Prešov : Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove, 2020. 144 s. ISBN 978-80-555-2496-2.

Monografia Pavla Markoviča *Slovenský literárny klasicizmus a preromantizmus* predstavuje predovšetkým literárnohistorický, ale aj interpretačný a generalizujúci pohľad na významné obdobie v dejinách slovenskej literatúry a kultúry v rokoch 1780 – 1836. Jej zacielením je širší a komplexnejší pohľad na túto epochu, často nazývanú aj národné obrodenie, a preto je skúmanie diela a pôsobenia kľúčových osobností slovenskej literatúry obohatené o literárnoestetické a genologické reflexie, venujúce sa estetickým hodnotám a vzťahom literárnych druhov a žánrov. Publikácia sa tak zaradila medzi diela so syntetizujúcim zameraním.

Publikácia je členená na kratšie kapitoly, pričom niektoré z rozličných aspektov približujú konkrétne diela slovenskej literatúry klasicizmu a preromantizmu, ďalšie sa zas sústreďujú na osvetlenie určitého vývinového pojmu, javu či problému. Práca sa tak usiluje skĺbiť historický, teoretický aj interpretačný náhľad na konkrétne obdobie. Predstavuje metódu vytvárania celkového obrazu z čiastkových, vzájomne komplementárnych aspektov a štúdií.

Predmetom práce teda nie sú homogénne skupiny javov, ale rôznorodé prvky dobového vývinu: od osobností, diel, poetologických a estetických otázok klasicizmu a čiastočne preromantizmu, až k problematike dobovo výrazných ideí, akou bola napr. myšlienka slovanskej vzájomnosti, prítomná vo väčšine diel a názorových sústav slovenského národného obrodzenia.

Medzi kapitoly zaoberajúce sa problémami vývinu literatúry a vymedzením jej epoch, ktoré boli úzko späté so spoločným vývinom patrí napríklad kapitola *Klasicizmus ako estetická artikulácia meštianskej kultúry*. V nej sa azda najvýraznejšie dokumentuje previazanosť spoločenského a vnútoliterárneho vývinu a ukazuje sa, že ich poznávanie nemôže prebiehať izolovane.

Charakter exkurzu k starším, ale aj vzhľadom na ústrednú tému monografie neskorším obdobiam, má kapitola *Kultúrne presahy cestopisnej a memoárovej prózy od baroka po romantizmus*. V nej autor skúma spoločné menovatele vo vývine rozličných období v dejinách slovenskej literatúry.

Jedným z cieľov práce je nová reflexia typologickej diferenciacie slovenského klasicizmu. Autor rozlišuje a v jednotlivých kapitolách genologicky aj interpretačne približuje päť fáz slovenského klasicizmu, ktoré len taxatívne vymenujeme: osvietenický klasicizmus, epigónska (imitujúca) fáza klasicizmu, programová poézia, vrcholný klasicizmus a romantizujúci klasicizmus (s. 118).

Autor najprv v teoreticky a historicky zameraných kapitolách reflektuje samotný pojem klasicizmu, prípadne preromantizmu. Nejde pritom len o terminologické spresnenia, ale o diskusiu o relevantnosti pojmu preromantizmus v kontexte slovenskej literatúry. Otázkou, položenou v súvislosti s týmto pojmom je podľa autora to, „či je akousi vlastnou esenciou, alebo len simultánnou prítomnosťou znakov dvoch silných poetík, ktoré sa z rozličných príčin realizujú v národnej literatúre s časovým oneskorením, alebo anticipáciou“ (s. 9). Následne sa autor v interpretačných kapitolách zaoberá konkrétnymi argumentmi pre inováciu pojmu preromantizmus v slovenskej literatúre.

Pojem preromantizmus preto autor monografie navrhuje nahradiť opisným termínom romantizujúci klasicizmus, ktorý zachytáva dynamiku vývinu poetiky v prechodnej fáze slovenskej literatúry (najmä v rokoch 1836 – 1843), ale neimplikuje samostatnú poetiku s vlastnou esenciou.

Monografia ako celok argumentuje inovovanú typológiu slovenského literárneho klasicizmu a polemicky pristupuje k zaužívanému pojmu preromantizmus. Prináša jednak čiastkové analýzy a interpretácie jednotlivých diel slovenského klasicizmu, ale aj syntetizujúce a zovšeobecňujúce náhľady na klasicizmus v širších, spoločenských a kultúrnych súvislostiach a je preto zaujímavým príspevkom k poznávaniu tejto epochy národných dejín pomocou poznania ich špecifického, teda literárneho segmentu.

Lucia Šteflová